

Peter Verhoef

Hidir Tas

Turks

Een leerboek
voor zelfstudie en
klassikaal gebruik

BULAAQ · AMSTERDAM

Inhoud

	Inleiding bij de methode	7
Les 1	Inleiding in de Turkse taal	9
Les 2	Otobüs Garajı Nerede?	15
Les 3	Nasılsın?	28
Les 4	Jaap ve José Türkiye’de	44
Les 5	Çiçek Ailesi	55
Les 6	Nereye Gidiyorsunuz?	65
Les 7	Lunaparkta	75
Les 8	Alışveriş	83
Les 9	Tatil İyi Geçti Mi?	95
Les 10	Emiel ve Anneke Türkiye’ye Gidiyorlar (1)	108
Les 11	Emiel ve Anneke Türkiye’ye Gidiyorlar (2)	118
Les 12	Emiel ve Anneke Türkiye’ye Gidiyorlar (3)	129
Les 13	Bizim Ailemiz	144
Les 14	Hamit Bey Doktora Gidiyor	158
Les 15	Ne Yemek İstersiniz?	175
Les 16	Yarın Yağmur Yağacak Mı?	187
Les 17	Bir Double Rakı, Lütfen	199
Les 18	Hamit Bey’e Dünür Geliyor	218
Les 19	Ne Yapmayı Seversin?	232
Les 20	Masanın Üstünde Ne Var?	244
Les 21	Rıza ve Wouter Kahvede	257
Les 22	Aynur Nerede Oturacak?	269
Les 23	Bize Bir Oda Verebilir Misiniz?	281
Les 24	Aynur, Yatak Odası İçin Alışveriş Yapacak	293
Les 25	Bir Mektup – Herhalingsles	305
Les 26	Nerede O Eski Zamanlar!	322
Les 27	Arkadaşlar Yarışıyor	335
Les 28	Buluşma Öncesi	352
Les 29	Düğün	365
Les 30	Karşılama (1)	379
Les 31	Karşılama (2)	397
Les 32	Nerede Yaşamak İsterdin?	413
Les 33	Falınız	430
	Woordenlijst Nederlands – Turks	447
	Woordenlijst Turks – Nederlands	481
	Register	509

Les 1 Inleiding in de Turkse taal

- 1.1 Inleiding 9
- 1.2 Vier basiseigenschappen van de Turkse taal 9
- 1.3 Het alfabet 11
- 1.4 Woordenlijst 13
- 1.5 Aanwijzingen bij de klemtoon 14
- 1.6 Oefening 14

1.1 Inleiding

Deze les behandelt de elementaire kennis waarmee je toegang krijgt tot de Turkse taal. Voorafgaand aan het alfabet, de uitspraak van de letters en enkele aanwijzingen bij de klemtoon leer je eerst vier basiseigenschappen van het Turks. Zij geven algemeen inzicht in de opbouw van de taal. Kennis van deze aspecten is onontbeerlijk bij het begrijpen van de lessen in dit boek.

1.2 Vier basiseigenschappen van de Turkse taal

Achtervoegsels Het Turks werkt veel met achtervoegsels die aan een naamwoord of stam van een werkwoord gekoppeld kunnen worden. Elke toevoeging maakt de betekenis van een woord anders. Wanneer je één of meerdere achtervoegsels samen achter een woord koppelt, kan er in het extreme geval in de Nederlandse vertaling een hele zin ontstaan terwijl er in het Turks nog steeds sprake is van één woord. Achtervoegsels gebruik je voor uiteenlopende zaken.

Enkele voorbeelden:

- er zijn achtervoegsels die een tijd of een wijs aanduiden zoals de verleden tijd of de voorwaardelijke wijs;
- er is een achtervoegsel dat een werkwoord ontkenkend maakt;
- er zijn achtervoegsels die Nederlandse voorzetsels aanduiden als 'aan', 'naar', 'bij', 'van';
- er zijn achtervoegsels die bezit aanduiden als 'mijn', 'onze';
- er zijn achtervoegsels die een vorm van het werkwoord 'zijn' aanduiden als 'jij bent', 'wij zijn'.

VB1	ev	huis
	-de (achtervoegsel)	in; op; bij
	-(y)im (achtervoegsel)	ik ben

ev + de + yim wordt

evdeyim ik ben in huis of ik ben thuis

postane	postkantoor
-(y)e (achtervoegsel)	aan; naar
postaneye	naar het postkantoor

anne	moeder
-(i)miz	ons, onze
-de	in; op; bij
annemizde	bij onze moeder

De voorbeelden en nieuwe letters in dit hoofdstuk dienen alleen om je een algemene indruk te geven. In de komende lessen tref je een uitgebreide uitleg aan.

Klinkerharmonie

De Turkse taal is gebaseerd op klanken. Klanken dienen als het ware in elkaar over te vloeien. Zowel binnen een woord als bij woorden met een of meerdere achtervoegsels dient dit op te gaan. Deze spelregel heet 'klinkerharmonie'.

Achtervoegsels krijgen daardoor een typische eigenschap: klinkers kunnen veranderen en daarmee de klank, terwijl de betekenis van het achtervoegsel hetzelfde blijft.

Het achtervoegsel **-de** uit voorbeeld 1 kom je in het Turks ook tegen als **-da**, terwijl het dezelfde betekenis houdt.

Het achtervoegsel **-(y)im** (ik ben) kun je tegenkomen als **-(y)ım**, **-(y)um** en **-(y)üm**.

Dit houdt niet in dat je zelf kunt kiezen welke vorm je in het Turks gebruikt. Er zijn zeer consequente spelregels die dit voorschrijven: de laatste klinker van het woord waar de achtervoegsels aan verbonden worden geeft aan welke vorm het achtervoegsel aanneemt.

v B 2 okul	school
-da (achtervoegsel)	in; op; bij
-(y)ım (achtervoegsel)	ik ben
okul + da + ım	ik ben op school

hamam	badhuis
-(y)a	aan; naar
hamama	naar het badhuis

okul	school
-(u)muz	ons, onze
-da	in; op; bij
okulumuzda	op onze school

Er komen wel woorden in het Turks voor die niet aan de klinkerharmonie voldoen. Meestal betreft dit leenwoorden uit het buitenland.

Geen lidwoorden ‘de’ en ‘het’

De Nederlandse lidwoorden ‘de’ en ‘het’ ontbreken in het Turks. Later leer je dat er bepaalde Turkse achtervoegsels zijn die de Nederlandse lidwoorden in zich dragen, maar als losse woorden komen ‘de’ en ‘het’ in het Turks niet voor.

Geen grammaticaal onderscheid in geslachtsaanduiding

In het Nederlands hoor je aan de meeste woorden het geslacht van het levende wezen. Bij ‘zij, zus of buurvrouw’ denk je meteen aan een vrouw, bij ‘hij, broer of buurman’ denk je meteen aan een man. Het Turks kent een dergelijk onderscheid niet. **O** betekent zowel ‘hij’ als ‘zij’. Uit het woord **kardeş** valt niet op te maken of er ‘broer’ of ‘zus’ bedoeld wordt. **Komşu** kan zowel duiden op de buurman als de buurvrouw. Soms kan het juiste geslacht uit de context, de zin waarin de woorden voorkomen, gehaald worden.

Weinig uitzonderingen

Aan bovenstaande kenmerken kan een vijfde kenmerk worden toegevoegd: in vergelijking met het Nederlands kent de Turkse taal nauwelijks uitzonderingen. Wanneer je één keer iets leert geldt dit bijna altijd zo!

Zinsconstructie De zojuist besproken aspecten maken dat Nederlanders moeten wennen aan woordopbouw en zinsconstructie in het Turks. De lessen en oefeningen starten met eenvoudige zinnen. Naarmate de grammatica zich uitbreidt en de zinnen complexer worden, staan we op verschillende plaatsen in het boek bij de zinsconstructie stil.

1.3 Het alfabet

29 letters Het Turkse alfabet bestaat uit 29 letters, 8 klinkers en 21 medeklinkers. Als we het Turkse alfabet met het Nederlandse vergelijken, ontbreken de letters q, w en x. Extra letters zijn de **ç, ğ, ı, ö, ş, ü**.

De Turkse letters worden uitgesproken zoals je ze schrijft. Een Turks woord kan nooit beginnen met de letter **ğ**.

<i>Letter</i>	<i>Uitgesproken als</i>
A, a	a als in pak; band
B, b	b als in boer
C, c	dzj als in jazzmuziek
Ç, ç	tsj als in Tsjechië, tsjilpen
D, d	d als in doen

E, e	e als in mes
F, f	f als in fijn
G, g	g als in het Engelse woord <i>good</i>
Ğ, ğ	geen klank van zichzelf (zie toelichting hierna)
H, h	h als in haar
I, ı	niet direct te vergelijken met een klank in het Nederlands; lijkt enigszins op de laatste e in <i>vergeten</i> .
İ, i	Tussen i (kip) en ie (piek); als laatste letter van een woord meer een i (kip).
J, j	als de j in jam of jus of als de tweede g in garage
K, k	k als in kaal
L, l	l als in lam
M, m	m als in maan
N, n	n als in ene; volgt op de n een g dan wordt de n uitgesproken als in het Engelse woord <i>finger</i>
O, o	als de o in bos of pot
Ö, ö	als de Duitse ö in <i>schön</i>
P, p	p als in pen
R, r	r als in roer
S, s	s als in sla
Ş, ş	als sj, de ch in chef
T, t	t als in tak
U, u	als oe, in doek
Ü, ü	als uu, vuur
V, v	tussen v en w in als in wraak
Y, y	als de Nederlandse j, jawel
Z, z	als in zeep

Klinkers kort uitspreken

De Turkse klinkers worden meestal kort uitgesproken en variëren niet in klank zoals in het Nederlands. Een situatie zoals in het woord *vergeten*, waar de letter e achtereenvolgens een è-klank, ee-klank en u-klank aanneemt, kan in het Turks niet voorkomen. Bij sommige leenwoorden uit het Arabisch en Perzisch komen nog lang uitgesproken klinkers voor. Dat wordt dan aangegeven met een circumflex ^ (**kâğıt**, **dinî**).

Klinkers die naast elkaar staan worden apart uitgesproken (b.v. **saat**, **puan**); zo ook medeklinkers (**hürriyet**, **millet**).

ğ (yumuşak g)

De medeklinker **ğ** (**yumuşak g**) staat nooit aan het begin van een woord. Klinkers voor een **ğ** worden lang uitgesproken.

woord uitspraak betekenis

bağ [baah] koord; wijngaard

çiğ [tsjieh] rauw

De medeklinker **ğ** tussen twee klinkers

ağaç [aahatsj] boom

ağır [aahır] zwaar

soğan [soo-an] ui

ğ tussen **e** en **i**, **e** en **e**, **i** en **e**

değil [deejiel] niet, geen (bij 'zijn')

eğer [eejer] als

De **g** en **k**

Komt de **g** voor samen met (een van) de klinkers **a**, **ı**, **o**, **u**, dan is de uitspraak als in het Engelse woord 'good'.

Komt de **k** voor samen met (een van) de klinkers **a**, **ı**, **o**, **u**, dan is de uitspraak zoals in het Nederlandse kaal.

Het is niet de bedoeling om bovenstaande opmerkingen uit het hoofd te leren. Luister vooral naar de uitspraak van de woorden op de cd en lees de teksten en woorden hardop voor. Bij twijfel kun je bovenstaande opmerkingen erop naslaan.

1.4 Woordenlijst

Spreek de woorden van de onderstaande woordenlijst hardop uit en controleer de uitspraak met behulp van de cd.

a	akşam	avond	araba	auto
b	biz	wij	bardak	glas
c	cam	glas, ruit	cüzdan	portemonnee
ç	çiçek	bloem	çocuk	kind
d	deniz	zee	ders	les
e	ekmek	brood	el	hand
f	fırsat	kans, gelegenheid	fiyat	prijs
g	göz	oog	gün	dag
ğ	değil	niet, geen	ağaç	boom
h	harita	plattegrond, kaart	hesap	rekening
ı	ızgara	grill, rooster	ırmak	rivier
i	isim	naam	insan	mens; iemand
j	jeton	muntye	jilet	scheermesje
k	kalkış	vertrek	kapı	deur, poort
l	limon	citroen	lokanta	eethuis
m	masa	tafel	manzara	uitsicht; landschap
n	neden?	waarom?	nasıl?	hoe?
o	oda	kamer	orman	bos
ö	öğle	middag	öpmek	kussen, zoenen
p	para	geld	postane	postkantoor

r	rehber	(reis)gids	rüzgâr	wind
s	sabah	ochtend	su	water
ş	şeker	suiker	şişe	fles
t	tatil	vakantie	tepe	heuvel
u	uçak	vliegtuig	ucuz	goedkoop
ü	üzüm	druiven	ülke	land
v	varış	aankomst	vücut	lichaam
y	yarın	morgen	yemek	eten
z	zarf	envelop	zaman	tijd

1.5 Aanwijzingen bij de klemtoon

Bij de bespreking van de vier basiseigenschappen bleek dat klanken erg belangrijk zijn in de Turkse taal. Een juist gebruik van de klemtoon maakt de taal levendig en geeft een harmonieus geheel aan de klanken. Door het gebruik van achtervoegsels kunnen accenten anders komen te liggen binnen een woord en de plaats van de klemtoon veranderen. Heel globaal wordt hier aangegeven waar de klemtoon in het algemeen ligt.

Eenlettergrepige woorden hebben geen accent:

at paard
ev huis
ip touw

Algemene regel

Woorden met meer lettergrepen hebben het accent in het algemeen op de laatste lettergreep: **baba**, **öğrenci**.

Achtervoegsels trekken in het algemeen de klemtoon, die op het eind van het woord ligt, naar zich toe: **çocuk**, **çocuklar**, **çocuklarından**.

Uitzonderingen

Enkele achtervoegsels zoals persoonsuitgangen trekken juist geen klemtoon naar zich toe.

Een aantal lettergrepen die voorkomen aan het begin van woorden, dragen altijd de klemtoon:

Ak- wit, onbezoedeld
Aksaray wijk in Istanbul
akciğer long

öz- echt, essentie
özyapı karakter
Özgüzel algemeen voorkomende familienaam

1.6 Oefening

A Luister naar het dictee op de cd en noteer in het Turks.

Les 21 Rıza ve Wouter Kahvede

- 21.1 Inleiding 257
- 21.2 **Rıza ve Wouter Kahvede** 257
- 21.3 De **-miş**-vorm – vervoeging en toepassing 260
- 21.4 Het werkwoord ‘zijn’ in de indirecte vorm 262
- 21.5 **-Miş** (4x) als hulpuitgang bij de tijden 263
- 21.6 Leestekst 264
- 21.7 Oefeningen 264

21.1 Inleiding

In les 9 heb je de vorming van de verleden tijd geleerd met behulp van het achtervoegsel **-di** (4x) na de stam van een werkwoord. Het Turks kent een variant van de verleden tijd die wij in het Nederlands niet kennen: de **-miş**-vorm. Deze vorm voegt een aspect van indirecte informatie aan de zin toe: een mededeling ‘van horen zeggen’ en de vorm wordt gebruikt in geval van een klaarblijkelijke constatering.

21.2 Rıza ve Wouter Kahvede

**Akşam saat dokuz buçuk. Wouter ve Rıza kahvede oturuyorlar.
Genellikle bu kahveye gelir ve barda otururlar.**

- Wouter **Willem’i tanıyorsun, değil mi? Mathilde’nin doğum gününe gelmişti. O da İçişleri Bakanlığı’nda çalışıyor.**
- Rıza **Nasıl biriydi? Tarif eder misin?**
- Wouter **Benim boyumda. Biraz şişmanca, uzun boylu, kırk beş yaşlarında biri.**
- Rıza **Sarışın mıydı? Kısa saçlı.**
- Wouter **Tam o. Onun kız kardeşi geçen hafta evlenecekmiş. Düğün hazırlıkları tamammış. Ama ne yazık ki, Ilse, yani Willem’in kızkardeşi düğüne gelmemiş. Düğün iptal edilmiş.**
- Rıza **Olur mu öyle şey! Tam da düğün gününde?**
- Wouter **Olmuş ama. Ilse’yi her tarafta aramışlar, fakat Ilse kayıp.**
- Rıza **Haber de mi bırakmamış?**
- Wouter **Daha sonra ağabeyisine telefon etmiş. Meğer bir gün önce arkadaşlarıyla beraber bekâr eğlencesi düzenlemişler. Kahvede bir erkekle karşılaşmış. Güzel güzel eğlenmişler. Neyse, kız ertesi sabah kalkmış ve hemen ‘Aman tanrım, bugün düğünüm var. Unutmuşum!’ Tabii, bu sırada herkes kızı arıyor. Polise telefon etmişler. Kız daha sonra ağabeyini arıyor, ‘Onlara söyle, kusura bakmasınlar, ben vaz geçtim. Başka bir adamla tanıştım ve onu seviyorum,’ demiş.**
- Rıza **Daha neler! Demek bu bekârlar gecesi bayağı tehlikeliymiş... Mirjam, bize iki tane bira daha verir misin?... Wouter şu bardaki adamı tanıyor musun?**

Wouter **Kees'i mi kastediyorsun?**
 Rıza **Onun adı Kees'ti değil mi... Sence o yoksul mu, zengin mi?**
 Wouter **Hiç fikrim yok.**
 Rıza **Elbiselerine bak. Dökülmüş. Kim bira ısmarlar diye sağa sola bakıyor. Meğer adam zenginmiş. Duydum, inanmadım. Adamın en az otuz evi varmış. Garsonlardan duydum... Bak şimdi ne yapacağım?**

Rıza, bardaki adama:

Rıza **Hey, Kees, bir şey içmek ister misin?**
 Kees **Teşekkürler, içerim.**
 Rıza **Ne içersin?**
 Kees **Bira. Yarım litrelik olsun.**
 Rıza **Mirjam, Kees'e iki tane yarım litre bira verir misin?**
 Wouter **Ne yapıyorsun, Rıza? Paranın şakası olmaz.**
 Rıza **Haklısın, çünkü kimde para var, kimde iman var, hiç belli olmaz... Ha, güzel dedikodu yaptık. Haydi, Şeref!**

Woordenlijst

bar	café, bar	bekâr eğlencesi	vrijgezellenfeest
doğum	geboorte	düzenlemek	regelen, ordenen, organiseren
doğum günü	verjaardag, geboortedag	karşılaşmak	ontmoeten, tegenkomen, vinden
İçişleri Bakanlığı	ministerie van Binnenlandse Zaken	eğlenmek	zich vermaken, feestvieren
boy	lengte, afmeting	sevmek	houden van, leuk vinden
şişman	dik	bayağı	gewoon, alledaags; laag, ordinair; heel veel, zeer
şişmanca	tamelijk dik, gezet	tehlikeli	gevaarlijk
kırk beş	vijfenvertig	kasdetmek	bedoelen
kısa	kort	yoksul	arm
tam	precies, een heel	zengin	rijk
kız kardeş	(jongere) zus	fikir	idee, gedachte, mening
yazık	helaas, wat jammer, zonde	dökülmüş	hier: versleten; uitvallen, afbrokkelen, uitmonden
ne yazık ki	jammer dat ...; helaas	şaka	grap
iptal etmek	afzeggen, opschorten, annuleren	iman	geloof
ağabey	oudere broer	dedikodu	roddel
meğer	blijkbaar, het is nu duidelijk dat ...	dedikodu yapmak	roddelen
bekâr	vrijgezel		

Vertaling

Rıza en Wouter zijn in het café

Het is half tien in de avond. Wouter en Rıza zitten in het café. Ze komen meestal [over het algemeen] naar dit café en zitten er aan de bar.

- Wouter Jij kent Willem toch, is het niet? Hij was op de verjaardag van Mathilde geweest. Hij werkt ook op het ministerie van Binnenlandse zaken.
- Riza Wat voor iemand was het? Wil je hem beschrijven?
- Wouter Van mijn postuur. Een beetje gezet, lang, iemand van ongeveer 45 jaar.
- Riza Was-ie blond? Kort haar?
- Wouter Precies, dat is hem. Het schijnt dat zijn zus vorige week zou gaan trouwen. De huwelijksvoorbereidingen waren blijkbaar helemaal rond. Maar wat jammer nou, Ilse, de zus van Willem dus, is niet op de bruiloft verschenen. Het huwelijk schijnt geannuleerd te zijn.
- Riza Hoe is zoiets mogelijk, dat bestaat toch niet?! En dat precies op de huwelijksdag zelf?
- Wouter En toch schijnt het gebeurd te zijn. Ze hebben Ilse overal gezocht, maar Ilse was onvindbaar.
- Riza En had ze dan geen bericht achtergelaten?
- Wouter Later heeft ze naar haar broer gebeld. Naar nu blijkt had ze de dag ervoor samen met haar vrienden een vrijgezellenbal georganiseerd. In een café heeft ze een man ontmoet. Zij schijnen flink doorgezakt te zijn. In ieder geval (hoe dan ook) in de ochtend [tegen de ochtend] realiseerde zij zich pas: 'Ooh mijn god, vandaag is mijn huwelijk. Dat ben ik glad vergeten!' Natuurlijk was iedereen op dat moment het meisje aan het zoeken. Ze hebben de politie blijkbaar zelfs gebeld. Het meisje belt later haar [oudere] broer met de mededeling: 'Zeg hen dat het mij zeer spijt [laat ze niet op mijn fout letten], ik heb ervan afgezien. Ik heb een andere man leren kennen en van hem hou ik.'
- Riza Dat meen je niet [wat krijgen we nou]! Dat betekent dus dat deze vrijgezellenfeesten zeer gevaarlijk zijn... Mirjam, geef ons nog twee bier?... Wouter, ken je die man daar aan de bar?
- Wouter Bedoel je Kees?
- Riza Ja, hij heet Kees meen ik... Is hij volgens jou een arm of een rijk iemand?
- Wouter Ik heb geen flauw idee.
- Riza Kijk eens naar zijn kleren. Versleten. Hij zit er altijd op te loeren wie er op het punt staat bier te bestellen. Die man schijnt rijk te zijn. Ik heb het gehoord maar ik geloofde het niet. Naar wat ik van de obers vernomen heb heeft hij op zijn minst 30 huizen ... Let op wat ik nu ga doen.

Riza tegen de man aan de bar:

- Riza Hé Kees, wil je iets drinken?
- Kees Ja bedankt, ik drink er een.
- Riza Wat wil je drinken?
- Kees Bier. Een halve liter.
- Riza Mirjam, geef je Kees twee halve liters bier?
- Wouter Wat doe je nou, Riza? Je moet geen grappen maken met geld.
- Riza Je hebt gelijk, want je weet nooit wie er geld heeft en wie gelovig is... Wat hebben we lekker zitten roddelen. Allez, proost!

21.3 De -miş-vorm – vervoeging en toepassing

Het achtervoegsel **-miş** (4x), geplaatst achter de stam van een werkwoord, heeft twee betekenissen.

Ten eerste wordt een handeling in het (nabije) verleden uitgedrukt die de spreker zelf niet heeft waargenomen. Het gaat dan om mededelingen die de spreker van derden heeft vernomen zoals roddels.

Als tweede betekenis duidt **-miş** (4x) een klaarblijkelijke constatering aan. De spreker merkt op dat moment pas iets op wat blijktbaar al plaats heeft gevonden.

In beide betekenissen benadrukt **-miş** (4x) de voltooidheid van de handeling.

- VB **Ferit sınavı kazandı.** Ferit heeft het examen gehaald.
De mededeler van deze zin heeft dit rechtstreeks van Ferit gehoord of was erbij toen Ferit het examenresultaat vernam.

Ferit sınavı kazanmış. Ferit schijnt het examen gehaald te hebben.
De mededeler van deze zin heeft van anderen vernomen dat Ferit het examen gehaald heeft. Hij was er in ieder geval niet zelf bij toen Ferit het examenresultaat vernam.

De vervoeging van het werkwoord in de **-miş** (4x)-vorm gaat als volgt:

sevmek houden van, leuk vinden

Stam tussenvoegsel persoonsuitgang type 1
sev **miş** **im**

sevmişim	ik schijn/blijk leuk gevonden te hebben
sevmişsin	jij schijnt/blijkt leuk gevonden te hebben
sevmiş	hij/zij schijnt/blijkt leuk gevonden te hebben
sevmişiz	wij schijnen leuk gevonden te hebben
sevmişsiniz	jullie schijnen leuk gevonden te hebben
sevmişler	zij schijnen leuk gevonden te hebben/zij hebben blijktbaar leuk gevonden

Bij de vertaling in het Nederlands wordt nogal eens gebruikgemaakt van de woorden 'blijkbaar' en 'schijnen', waarmee het indirecte, het onzekere van de mededeling tot uiting komt.

Als klaarblijkelijke constatering varieert de vertaling in het Nederlands, afhankelijk van de context, van een verrassende tot een teleurstellende constatering.

De ontkenning wordt gevormd met behulp van het achtervoegsel **-me** (2x), direct na de stam van het werkwoord.

kazanmak winnen, verdienen

kazanmamışım

kazanmamışsın

kazanmamış

kazanmamışız

kazanmamışsınız

kazanmamışlar

De vragende vorm komt in de praktijk nauwelijks voor. Een vraag in de **-miş** (4x)-vorm wordt immers alleen gesteld als de vragensteller zeker weet dat de respondent het antwoord op de vraag van derden heeft.

Indien het onduidelijk is of de handeling nog gaande is dan wel 'voltooid', wordt **-miş** (4x) gebruikt om het voltooide te benadrukken.

v B Tek başına Amazon'a gitmiş.

Hij/Zij is blijkaar in zijn eentje naar de Amazone geweest. of:
Het schijnt dat hij/zij alleen naar de Amazone is geweest.

Zehra bir Belçikalıyla evlenmiş.

Zehra schijnt met een Belg getrouwd te zijn.

Hırsız pencereden içeri girmiş.

De dief zou via het raam naar binnen zijn gegaan.

Çocuklar sokakta içi para dolu bir cüzdan bulmuşlar.

De kinderen hebben op straat een portemonnee vol geld gevonden. of:
De kinderen zouden op straat een portemonnee vol geld hebben gevonden.
of:
Het schijnt dat de kinderen op straat een portemonnee vol geld hebben gevonden.

Eline sağlık, çok güzel yemek yapmışsın.

Dank je wel [moge je handen gezond blijven], je hebt voortreffelijk gekookt/het blijkt dat je voortreffelijk gekookt hebt.

Yine sigara içmeye başlamışsın.

Hé, wat nou, ben je weer begonnen met roken!

Ook kom je **-miş** (4x) tegen in situaties waarin iemand zit op te scheppen en bij kleineren, het neerzien op iemand.

Burada ondan daha güzel kimse yokmuş.

Hier zou niemand zijn die mooier is dan hij/zij.

Herkes onunla görüşmek istiyormuş.
Iedereen zou met hem/haar willen praten.

Son günlerde çenen bayağı açılmış. (uitdrukking)
Het schijnt dat je bek de laatste dagen steeds groter is geworden.

21.4 Het werkwoord 'zijn' in de indirecte vorm

U schijnt ziek te zijn.

Hastaymışsınız.

Gisteren waren we blijkbaar dronken.

Dün sarhoşmuşuz.

Het werkwoord 'zijn' in de indirecte vorm wordt gemaakt met behulp van het achtervoegsel **-imiş** (4x). Dit achtervoegsel komt zowel los voor als vast achter het woord waar het bij hoort. Eindigt dit woord op een klinker dan wordt de letter **y** als verbindingsletter gebruikt. Het achtervoegsel **-imiş** (4x) wordt tevens gebruikt als hulpuitgang bij de achtervoegsels voor tijds-aanduidingen (zie 21.5).

bekâr imişim	bekârmışım	ik schijn vrijgezel te zijn/men zegt dat ik vrijgezel ben
bekâr imişin	bekârmışın	jij schijnt vrijgezel te zijn
bekâr imiş	bekârmış	hij schijnt vrijgezel te zijn
bekâr imişiz	bekârmışız	wij schijnen vrijgezel te zijn
bekar imişsiniz	bekarmışsınız	jullie schijnen vrijgezel te zijn
bekâr imişler	bekârmışlar	zij schijnen vrijgezel te zijn

Ontkennend

zengin değilmişim	men zegt dat ik niet rijk ben
zengin değilmişin	men zegt dat jij niet rijk bent
zengin değilmiş	men zegt dat hij/zij niet rijk is
zengin değilmişiz	men zegt dat wij niet rijk zijn
zengin değilmişsiniz	men zegt dat u niet rijk bent/jullie niet rijk zijn
zengin değilmişler	het schijnt dat zij niet rijk zijn

De uitgang **-imiş** (4x) heeft veel meer een tegenwoordig-tijdsaspect, in tegenstelling tot **-miş** (4x). Als hulpuitgang wordt **-imiş** (4x) gebruikt om de functie 'indirecte informatie' toe te voegen en niet om de voltooidheid van de mededeling te benadrukken.

VB Bu şirketin müdürü, şişman ve kısa boylu bir adammış.
De directeur van dit bedrijf zou een dikke en kleine man zijn.

Bu şehrin en akıllısı oymuş!

Hij/Zij zou de intelligentste van deze stad zijn.

Annesi az önce telefon etti, çocuğun sağlığı iyiymiş.

Zijn/Haar moeder heeft net gebeld, de gezondheid van het kind zou goed zijn.

Kimse benden memnun değilmiş.

Het schijnt dat niemand tevreden is over mij.

Eviniz çok güzelmiş.

Uw/Jullie huis is erg mooi.

Uçakta yer var mıymış?

Is er een plaats vrij in het vliegtuig?

Güzel piyano çalan kimmiş?

Wie zou het zijn die goed piano speelt?

21.5 -Miş (4x) als hulpuittgang bij de tijden

-Miş (4x) is te combineren met de vier tijdsaanduidingen (i)yor, -er (2x)/-ir (4x)/-r, -ecek (2x) en -miş (4x). In combinatie met deze achtervoegsels wordt het aspect 'van horen zeggen' of de klaarblijkelijke constatering toegevoegd, maar niet het aspect van voltooidheid.

Bugünlerde Antalya'da oturuyormuşsun. Jij schijnt dezer dagen in Antalya te wonen.

Her gün kahveye gidermiş. Het schijnt dat hij iedere dag naar het café placht te gaan.

Gelecek hafta evlenecekmışsiniz. Het schijnt dat jij de volgende week zult trouwen.

Çok güzel Türkçe konuşuyormuşsun. Het schijnt dat je erg goed Turks spreekt.

Beş para etmezmiş! (uitdrukking) Hij/Zij zou geen cent waard zijn!

Hepimizi kurtaracaklarmış. Zij zouden ons allemaal redden.

Çocuklarını çok güzel yetiştirmişmiş. Hij/Zij schijnt zijn/haar kinderen zogenaamd heel goed opgevoed te hebben.

FATOŞ

Chic Young



Woordenlijst bij leestekst

Fatoş	verkleinde vorm van de vrouwennaam Fatma	karar vermekte zorlanmak	om te besluiten moeite hebben
hâlâ	nog, nog steeds	hah!	ha!
sipariş	bestelling	neye	'naar wat'
sipariş vermek	bestellen	-e karar vermek	besluiten om ... doen
karar	besluit, beslissing	yemeye karar vermek	besluiten om te eten
karar vermek	besluiten		

21.7 Oefeningen

A Welke zin is de juiste?

- 1 a Hastaymışsın.
b Hastamışsın.
c Hastasınmış.
- 2 a Ben seni çok özlemişsin.
b Ben seni çok özlemişim.
c Ben seni çok özlemiş.
- 3 a Geçen yıl güzel bir tatili geçirmişler.
b Geçen yıl güzel bir tatil geçirmişler.
c Geçen yıl güzel bir tatil geçirlermiş.
- 4 a Arkadaşlarıyla birlikte Yalova'ya gitmiş.
b Arkadaşlarıyla birlikte Yalova'ya gitmiş.
c Arkadaşlarla birlikte Yalova'ya gitmiş.

- 5 a Saat on ikiye yirmi kala *evi* ayrılmış.
b Saat on ikiye yirmi kala *evden* ayrılmış.
c Saat on ikiye yirmi kala *evde* ayrılmış.
- 6 a Uzun, siyah saçlı bir *adamı* içeri girdi.
b Uzun, siyah saçlı bir *adam* içeri girdi.
c Uzun, siyah saçlı bir *adamlar* içeri girdi.
- 7 a Buralarda bir dükkân *varmış*.
b Buralarda bir dükkân *vardırmış*.
c Buralarda bir dükkân *varıyormuş*.
- 8 a Bu bisiklet *onunmuş mu?*
b Bu bisiklet *onun muymuş?*
c Bu bisiklet *onun muymuş mu?*
- 9 a O kırmızı *arabayı* kiminmiş?
b O kırmızı *arabası* kiminmiş?
c O kırmızı *araba* kiminmiş?
- 10 a Haklısın, benim telefon *etmem gerekiyorsun*.
b Haklısın, benim telefon *etmem gerekiyordu*.
c Haklısın, benim telefon *etmen gerekiyordu*.
- 11 a *Kimseye* haber verdin mi?
b *Kimse* haber verdin mi?
c *Kimsenin* haber verdin mi?
- 12 a Hayır, içki içmeyi hiç *seviyorum*.
b Hayır, içki içmeyi hiç *sevmiyorum*.
c Hayır, içki içmeyi hiç *seviyormüşüm*.
- 13 a Dünyada en çok *turistler* Fransa'ya gidiyormuş.
b Dünyada en çok *turisti* Fransa'ya gidiyormuş.
c Dünyada en çok *turist* Fransa'ya gidiyormuş.
- 14 a Sizin de televizyonunuz *yoksunuzmuş*, doğru mu?
b Sizin de televizyonunuz *yokmuşsunuz*, doğru mu?
c Sizin de televizyonunuz *yokmuş*, doğru mu?
- 15 a Çocuğunun doğum *günde* yokmuş.
b Çocuğunun doğum *gününde* yokmuş.
c Çocuğunun doğum *günüde* yokmuş.

B Zet de volgende zinnen in de -miş-vorm.

- VB1 **Şu adam oldukça yoksul.** (Deze man is erg arm.)
Şu adam oldukça yoksulmuş. (Deze man schijnt erg arm te zijn.)
- VB2 **Bugün değil, yarın gelecek.** (Vandaag niet, maar morgen zal hij/zij komen.)
Bugün değil, yarın gelecekmış. (Vandaag niet, maar morgen zou hij/zij komen.)
- VB3 **Bu bisiklet *senin*.** (Deze fiets is van jou.)
Bu bisiklet *seninmiş*. (Deze fiets schijnt van jou te zijn.)
- VB4 **Öğrenciler kısa zaman içinde diplomalarını *alacak*.** (De studenten/leerlingen zullen binnenkort hun diploma's halen.)
Öğrenciler kısa zaman içinde diplomalarını *alacaklarmış*. (De studenten/leerlingen schijnen binnenkort hun diploma's te halen.)

- 1 **Adı İbrahim.**
- 2 **Ben bilmiyorum ama bu mahallede oturuyor.**
- 3 **Fazla kahve içme, sağlığa çok zararlı.**
- 4 **Bu havayolu şirketiyle uçmak çok tehlikeli.**
- 5 **Arkadaşlar büyük bir parti verdiler.**
- 6 **Partide herkes çok içti ve sabaha kadar eğlendi.**
- 7 **Sabah saat yedide davetliler evlerine gitti.**
- 8 **Senin için de otelde bir yer ayırtmak istedi.**
- 9 **Pahalı bir otel ama sular akıyor.**
- 10 **Beş gün boyunca kayıp çocuğu aradılar ve sonunda buldular.**
- 11 **Annem dün beni aradı.**
- 12 **Veli ne yaptı, biliyor musun?**
- 13 **Çok güzel Rusça biliyor.**
- 14 **Bütün gece yağmur yağdı.**
- 15 **O yoksul ülke beş yıl içinde çok gelişti.**
- 16 **Evlerimizin karşısında yeni bir ev yapacaklar.**
- 17 **Yemeklerimizi beğenmedi.**
- 18 **Herkese beni sordu.**
- 19 **Ama kimse cevap vermek istemedi.**
- 20 **Bütün gün boyunca koltukta oturdu ve televizyon izledi.**
- 21 **Özür dilerim, sabahleyin sana telefon etmeyi unuttum.**
- 22 **Memleketini çok özledi.**
- 23 **Haftada üç kez yarımşar saat koşar.**
- 24 **Biraz Türkçe biliyorsun.**
- 25 **Siz de bu yaz İtalya'ya gidiyorsunuz.**

C Kies de juiste vorm.

- 1 Günde bir litre su içmek sağlığa yararlımış/yararlıymış.
- 2 Çok güzel araba/arabada sürüyormuş.
- 3 Güzel İngilizce konuşuyorsunuzmuş/konuşuyormuşsunuz.
- 4 Bir saat boyunca evimizi/evimiz aramışlar.
- 5 Sana/seni çok özledim.
- 6 Bir soru sormuşsunuz ama, kimseyi/kimse cevap vermemiş.
- 7 Bayağı acıkmışım/açıktımışım.
- 8 Adı Kees'miş, değil mi/misin?
- 9 Öğleden sonra yüzmeye/yüzmek gidiyoruz, bizimle geliyor musunuz?
- 10 Kusura bakma/bak, randevumuzu unutmuşum.
- 11 Benim artık kalkmam gerekiyor, güle güle/hoşça kal!
- 12 Buyurun, içeri gelin, hoş geldim/hoş geldiniz!
- 13 Bu şehir/şehirde oturmaktan sıkılıyormuş.
- 14 Sormayı unuttum, adınız/adınızı nedir?
- 15 Sibiry'a'da kışları korkunç soğuk/soğuktur oluyormuş.
- 16 Sibiry'a/Sibiry'a'da kışlar korkunç soğuk oluyormuş.
- 17 Trende/trenin boş yer yokmuş, onun için ayakta durmuş.
- 18 Acıktın mı, bir şey yemek/yemek yemek ister misin?
- 19 Müşteriler önce yemek yediler, sonra kahve içtiler/içdiler.
- 20 Senin/sende zamanın var mı?
- 21 Affedersiniz, buraları/buralarda tanımıyorum, nerede eczane var, biliyor musunuz?
- 22 Sana telefon etmemi/etmeme istemişsin.

D Vertaal in het Nederlands.

- 1 O adam seni çok seviyormuş.
- 2 O her sabah onların evlerini temizliyormuş.
- 3 O her sabah evini temizliyormuş.
- 4 Geçen yaz kimle tatile gitmiş?
- 5 Doktor söyledi, ilaç alman gerekiyormuş.
- 6 Veli randevularını hep unutuyormuş.
- 7 Hastaymış, işi bırakması gerekmiş.
- 8 Yarın misafirleriniz gelecekmiş.
- 9 Bu ırmakta yüzmek çok tehlikeliymiş.
- 10 Burada en iyi Wouter Türkçe konuşuyormuş.
- 11 Baban iki gün sonra seni görmeye gelecekmiş.
- 12 Hayır, haberi yokmuş.
- 13 Sizi davet etmeyi çok istiyorlarmış.
- 14 Peki, neden evde değildi?
- 15 Evde değildi, çünkü hastanede bir arkadaşını ziyaret etmeye gitti.
- 16 Hangi arkadaşı hastaymış?
- 17 Çok yemek yedim karnım ağrıyor.

- 18 Benim de yemeklerden sonra bazen midem ağrır.
- 19 Aslında fazla yemek yemek sağlığa zararlıymış.
- 20 Evet, ben de duydum, öyleymiş.

E Vertaal in het Turks (-miş-vorm).

- 1 Deze stad schijnt vroeger heel mooi te zijn geweest.
- 2 Hij zou het niet weten.
- 3 Van wie zou dit mooie huis zijn?
- 4 Jij zou goed Spaans spreken.
- 5 Hij schijnt niet goed te zijn in zijn werk.
- 6 Wie zou zij hopen hier te ontmoeten?
- 7 Mijn man zou een vriendin hebben.
- 8 In alle cafés in Canada zou het verboden zijn te roken.
- 9 Het eten van dit restaurant schijnt heel lekker te zijn.
- 10 Zouden zij het gehoord hebben?
- 11 Volgens sommige collega's zou ik te weinig gewerkt hebben.
- 12 Het vliegtuig zou een uur later in Istanbul zijn geland.
- 13 Zij schijnt erg veel van je te houden.
- 14 Het schijnt niet mogelijk te zijn.
- 15 In de zomer schijnt het in het zuiden van Italië erg warm te zijn.
- 16 Zij schijnen in Ankara te wonen.
- 17 De man schijnt geen geld te hebben.
- 18 Zij schijnt een nieuwe auto te willen kopen.
- 19 Zij schijnen ons geen huis te willen verhuren.
- 20 Een huurhuis in Parijs schijnt erg duur te zijn.

F Luister naar het dictee op de cd en schrijf op in het Turks.